

SDĚLENÍ KOMISE

Pokyny: Vývoz, zpětný vývoz a dovoz nosorožčích rohů a obchod s nimi uvnitř Unie

(2016/C 15/02)

1. Základní informace o ochraně nosorožců a hrozících nebezpečích v důsledku nedávného nárůstu pytláctví a nezákonného obchodu

Druhy nosorožců jsou zařazeny do přílohy I úmluvy CITES, s výjimkou populací jižních bílých nosorožců (*Ceratotherium simum simum*) z Jižní Afriky a Svazijska, které jsou uvedeny v příloze II.

Nedovolený obchod s produkty z nosorožce (zejména rohy) je jednou z hlavních hrozeb pro přežití druhů. V roce 2007 bylo v Jižní Africe nezákonně usmrceno pouze 13 nosorožců, avšak v posledních osmi letech se pytláctví zaměřené na nosorožce dramaticky zvýšilo. V roce 2013 bylo nezákonně uloveno 1 004 kusů a v roce 2014 1 215 nosorožců⁽¹⁾.

Sekretariát úmluvy CITES k tomu v souvislosti s 16. zasedáním konference smluvních stran úmluvy CITES konaným v březnu 2013 uvedl:

„Počet nezákonně usmrcených nosorožců v Jižní Africe dosáhl nejvyšší úrovně v novodobé historii, a pokud bude případů pytláctví přibývat současným tempem, stane se odběr z volné přírody dříve či později neudržitelným. Z reakcí na oznámení smluvními stranami č. 2012/014 a 2012/053 vyplývá, že strany přijaly různá opatření s cílem zastavit současnou vysokou míru pytláckého lovu nosorožců a související nezákonný obchod s jejich rohy. Navzdory těmto opatřením a značným investicím do boje proti pytláckému lovu nosorožců a nelegálnímu obchodu s jejich rohy a i přes chvaly-hodné úsilí vyvinuté ze strany donucovacích orgánů v mnoha zemích počet nosorožců ulovených nezákonně každý rok nadále roste alarmující rychlostí.

Nezákonný obchod s rohy nosorožců zůstává jednou z nejvíce strukturovaných kriminálních činností, se kterou je v současnosti CITES konfrontována. Existují jasné náznaky, že do nelegálního lovu nosorožců a obchodu s jejich rohy jsou zapleteny organizované zločinecké skupiny. Tyto skupiny působí v areálových státech i v Evropě, kde se objevily krádeže nosorožčích rohů z muzeí, aukčních síní, obchodů se starožitnostmi a u preparátorů zvířat. K případům zabavení došlo i v Austrálii, Hongkongu a na Filipínách. Ve Spojených státech amerických bylo v únoru 2012 za nedovolené obchodování s rohy nosorožců zatčeno sedm lidí. Nezákonný obchod s nosorožčími rohy se tudíž stal závažným problémem a má dopad na několik kontinentů. K účinnému řešení této hrozby je nezbytná zvýšená mezinárodní spolupráce a dobře koordinovaná reakce donucovacích orgánů⁽²⁾“.

Souběžně s nárůstem pytláctví se ukázalo, že v EU působí pachatelé organizované trestné činnosti, kteří získávají rohy nosorožců a obchodují s nimi. Na základě těchto zjištění zahájil Europol konkrétní kroky v boji proti nezákonnému obchodování s rohy nosorožců v Unii⁽³⁾.

Před přijetím první verze těchto pokynů v únoru 2011 zaznamenala řada členských států nárůst žádostí o potvrzení potřebných pro obchod uvnitř EU s nosorožčími rohy prezentovanými jako „starožitnosti“ či „zpracované exempláře“ nebo pro zpětný vývoz těchto rohů. V mnoha případech šetření ukázala, že motivace kupujících měla málo co do činění s uměleckou hodnotou předmětů. Bylo možné to vyvodit z toho, že ceny nabízené za tyto produkty v aukčních síních se převážně odvíjely od jejich váhy než jakéhokoli jiného prvku. Ceny dosahovaly velmi vysokých částek, které neměly žádnou spojitost s uměleckou hodnotou těchto produktů.

Poté, co Spojené království a Německo začaly od září a října 2010 uplatňovat přísný výklad právních předpisů Unie o obchodování s těmito produkty, shledaly jiné členské státy, že dostávají žádosti o zpětný vývoz nebo žádosti o informace, jak by takové žádosti byly vyřízeny. Z toho se dalo usoudit, že někteří obchodníci se snaží obejít režim Spojeného království a Německa a nalézt nejjednodušší způsob, jak takové předměty z EU zpětně vyvézt.

Vedle toho došlo loni v EU v nebyvalé míře ke krádežím nosorožčích rohů z muzeí, aukčních síní nebo obchodů se starožitnostmi či vypreparovanými zvířaty. Europol zaznamenal ve třinácti členských státech EU 50 případů krádeže (včetně deseti pokusů), při nichž bylo odcizeno celkem 60 exemplářů. Je pravděpodobné, že mnohem více krádeží nebylo z různých důvodů Europolu vůbec ohlášeno.

⁽¹⁾ https://www.environment.gov.za/mediarelease/molewa_waragainstpoaching2015

⁽²⁾ <http://www.cites.org/eng/cop/16/doc/E-CoP16-54-02.pdf>

⁽³⁾ <https://www.europol.europa.eu/content/press/europol-and-ireland-identify-organised-crime-group-active-illegal-trading-rhino-horn-9>

Existují náznaky, že za většinou těchto trestných činů stojí jedna organizovaná zločinecká skupina. Krádeže jedné třetiny rohů, které byly ohlášeny, byly připsány přímo této skupině a zatím nebyly identifikovány žádné jiné organizované zločinecké skupiny, které by byly do této oblasti trestné činnosti zapojeny.

Uvedená organizovaná zločinecká skupina má ve zvyku prodávat rohy překupníkům, kteří se zdají být příčinou nárůstu žádostí o potvrzení a povolení k obchodu s nosorožčími rohy.

Členové této skupiny se pravidelně účastní dražeb a navštěvují obchodníky se starožitnostmi za účelem nákupu, ne-li krádeže, upevněných nebo jinak zpracovaných nosorožčích rohů. Jsou v podezření, že rohy dále předávají překupníkům, kteří jimi nasycují čínský a vietnamský trh.

Bylo zaznamenáno, že od té doby, co Spojené království omezuje prodej nosorožčích rohů na dražbách, se organizovaná zločinecká skupina soustředí na dražební centra v jiných členských státech.

Existuje silná domněnka, že rohy nosorožců, zejména těch prezentovaných jako starožitnosti nebo zpracované exempláře, se zpětně vyvážejí z EU, aby podnítily poptávku po rohu nosorožce pro lékařské účely v Asii. Tento obchod by mohl v dotyčném regionu dále stimulovat poptávku po takových produktech a udržovat ceny na vysoké úrovni nebo je hnát ještě výš. Velká poptávka po vysoce hodnotných produktech zase představuje lukrativní trh, který je velmi atraktivní pro pytláky a nelegální obchodníky. Tato situace je může podporovat v tom, aby pokračovaly v trestné činnosti, což by nadále ohrozilo ochranu zbývajících populací nosorožců.

Členské státy proto nutně musí nadále uplatňovat právní předpisy EU týkající se obchodu s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami způsobem, který druhy chrání a zaručuje jejich zachování. Očekává se, že organizovaná zločinecká skupina by z těchto důvodů mohla pro získání nosorožčích rohů sáhnout k zoufalým krokům, čímž by se stala snadněji napadnutelná z hlediska prosazování práva.

Na 16. zasedání konference smluvních stran úmluvy CITES bylo přijato rozhodnutí č. 16.84, podle něhož by strany měly:

- „f) zavést podle potřeby vnitrostátní opatření na podporu provádění úmluvy CITES za účelem regulace vnitřního obchodu s exempláři nosorožců, včetně každého exempláře, který může být podle doprovodného dokladu, obalu, značky nebo etikety nebo na základě jakékoli jiné okolnosti označen za část nebo odvozeninu nosorožce;
- g) zvážit zavedení přísnějších vnitrostátních opatření pro regulaci zpětného vývozu produktů z nosorožčích rohů z jakéhokoli zdroje“.

Sekretariát svolal ve dnech 28. až 29. října 2013 v keňské Nairobi zasedání pracovní skupiny CITES pro prosazování opatření týkajících se nosorožců⁽¹⁾. Na zasedání se setkali různí odborníci a zástupci 21 zemí postižených nezákonným lovem nosorožců a nelegálním obchodem s jejich rohy. Podle strategií a navržených opatření:

„1. Všechny strany by měly: (...)

- k) provést podle potřeby opatření ke sledování činnosti aukčních síní, dražebníků a obchodu se starožitnostmi za účelem zabránění nedovolenému obchodu s rohy nosorožců;“

Regulační rámec Unie pro obchod s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami je třeba vykládat na základě jeho cílů, zásady předběžné opatrnosti a s náležitým ohledem na dostupné znalosti o posledním vývoji. Jelikož se navíc zdá, že v mnoha členských státech se někteří obchodníci snaží koordinovaným způsobem získat rohy nosorožců v EU, předtím než je (zpětně) vyvezou do východní Asie, jsou zapotřebí pokyny, aby v otázce vývozu a zpětného vývozu těchto produktů všechny členské státy postupovaly podle společného přístupu (viz část 3 níže).

Členské státy se vyzývají, aby věnovaly zvláštní pozornost žádostem o povolení k obchodu s rohy nosorožců uvnitř Unie vzhledem k tomu, že tyto žádosti mohou být rovněž využívány překupníky k získání rohů a jejich nezákonnému prodeji dále do Asie nebo k získání potvrzení, která by byla poté zneužita. Doporučení, jak tyto žádosti vyřizovat, jsou uvedeny v části 4.

Je rovněž potřeba stanovit pokyny v případě žádostí o povolení k dovozu produktů z nosorožců do EU, které jsou prezentovány jako „lovecké trofeje“ (část 5).

2. Status tohoto dokumentu

Jedná se o pokyny vypracované útvary Komise, které jednomyslně schválil Výbor Unie pro otázky obchodu s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami zřízený podle článku 18 nařízení Rady (ES) č. 338/97⁽²⁾, a tedy i příslušné orgány členských států Unie.

⁽¹⁾ Viz <http://cites.org/sites/default/files/notif/E-Notif-2014-006A.pdf>

⁽²⁾ Úř. věst. L 61, 3.3.1997, s. 1.

V dokumentu je nastíněno, jak útvary Komise a členské státy vykládají a mají v úmyslu uplatňovat nařízení (ES) č. 338/97 a jaká opatření považují za osvědčené postupy, pokyny však nemají právní sílu zákona. Podléhají právním předpisům Unie, a to především ustanovením nařízení (ES) č. 338/97.

Dokument zveřejní elektronicky útvary Komise a mohou jej zveřejnit i členské státy.

V druhé polovině roku 2016 bude přezkoumán Výborem Unie pro otázky obchodu s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami.

3. Pokyny k výkladu pravidel EU pro vývoz a zpětný vývoz nosorožčích rohů: žádosti o povolení podle článku 5 nařízení (ES) č. 338/97

Právní akty Unie musí být vykládány v souladu s jejich cíli. Článek 1 nařízení (ES) č. 338/97 stanoví, že cílem uvedeného nařízení je „chránit druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a zaručit jejich zachování regulováním obchodu s nimi“. Ustanovení tohoto nařízení proto musí být vykládána způsobem, který je se jmenovaným cílem v souladu.

Kromě toho čl. 191 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) stanoví, že politika Unie v oblasti životního prostředí má být založena na zásadě obezřetnosti. Vystává-li na základě této zásady podezření, že by opatření nebo politika mohly poškodit veřejnost nebo životní prostředí, přičemž neexistuje vědecký konsensus, že opatření či politika jsou škodlivé, leží důkazní břemeno o jejich neškodlivosti na těch, kteří opatření přijímají. Cílem zásady je zajistit vyšší úroveň ochrany životního prostředí přijímáním rozhodnutí o preventivních opatřeních v případech ohrožení. V praxi je oblast působnosti této zásady široká a zahrnuje i spotřebitelskou politiku a právní předpisy Unie týkající se potravin a zdraví lidí, zvířat a rostlin.

V souladu s ustálenou judikaturou Soudního dvora Evropské unie platí zásada obezřetnosti mimo jiné i při výkladu a uplatňování *acquis* Unie v oblasti životního prostředí, tedy i při výkladu a uplatňování nařízení (ES) č. 338/97.

Členské státy by měly uplatňovat zásadu obezřetnosti při výkonu své diskreční pravomoci podle nařízení (ES) č. 338/97. V tomto ohledu by měly zohlednit sdělení Komise ze dne 2. února 2000 o zásadě předběžné opatrnosti⁽¹⁾, které podrobně stanoví faktory nezbytné pro její řádné uplatňování.

Podle čl. 5 odst. 2 písm. d) nařízení (ES) č. 338/97 musí výkonné orgány při posuzování žádostí o vývoz nebo zpětný vývoz nosorožčích rohů „po konzultaci s příslušným vědeckým orgánem dospět k názoru, že neexistují žádné další okolnosti týkající se zachování druhu, které mluví proti vydání vývozního povolení“. Toto ustanovení platí pro žádosti o povolení k vývozu a zpětnému vývozu exemplářů druhů zařazených do přílohy A a přílohy B.

Podmínka se vztahuje na všechny exempláře nosorožčích rohů nezávisle na tom, zda se považují za „zpracované exempláře“, či nikoli.

Útvary Komise a Výbor Unie pro otázky obchodu s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami se domnívají, že pokud se neobjeví nezvratné vědecké důkazy svědčící o opaku, členské státy by měly za současných okolností a ve světle zásady předběžné opatrnosti vzít v úvahu, že existují závažné okolnosti týkající se zachování druhů nosorožce, které mluví proti vydávání povolení k vývozu a zpětnému vývozu.

V důsledku toho útvary Komise a Výbor Unie pro otázky obchodu s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami považují za oprávněné, aby členské státy jako dočasné opatření nevydávaly povolení k vývozu nebo zpětnému vývozu nosorožčích rohů s výjimkou případů, kdy je dostatečně jasné, že povolení bude použito pro legitimní účely. Jedná se například o tyto případy:

1. předmět je součástí skutečné výměny kulturních nebo uměleckých předmětů mezi renomovanými institucemi (tj. muzei);
2. výkonný orgán dotčeného členského státu se ujistil, že předmět je uznávaným uměleckým dílem, a je přesvědčen, že jeho hodnota je zárukou toho, že nebude použit pro jiné účely;
3. předmět nebyl prodán a je dědictvím převáženým v rámci stěhování rodiny nebo jako součást pozůstalosti, nebo
4. předmět je součástí výzkumného projektu vedeného v dobré víře.

⁽¹⁾ KOM(2000) 1 v konečném znění (dosud nezveřejněno v Úředním věstníku).

Na (zpětný) vývoz do Číny se vztahují dodatečné požadavky: žádosti o povolení k vývozu nebo zpětnému vývozu nosorožčích rohů do Číny by měly být zamítnuty, protože vnitrostátní právní předpisy v Číně dovoz těchto rohů a mezinárodní obchod s nimi zakazují⁽¹⁾. Zákaz platí i pro předměty z doby před úmluvou a pro umělecké předměty. Jediná výjimka z tohoto zákazu se týká rohů, které jsou připevněny a dováženy jako součást lovecké trofeje⁽²⁾.

Tento režim se uplatňuje v pevninské Číně, ale ne v Hongkongu, Macau a na Tchaj-wanu, jejichž právní předpisy povolují obchod s rohy nosorožců v souladu s pravidly úmluvy CITES.

Před vydáním vývozního povolení podle podmínek stanovených v této části by o tom měl dotčený členský stát informovat orgány CITES v zemi určení a ověřit, zda s dovozem dotčeného exempláře souhlasí. Musí být ověřena a zaznamenána totožnost vývozce a dovozce (např. uchováním kopie jejich dokladů totožnosti).

4. Obchod uvnitř EU: pokyny k provádění čl. 8 odst. 3 nařízení (ES) č. 338/97, pokud jde o rohy nosorožců

Před přijetím první verze těchto pokynů dostávaly členské státy čím dál více žádostí o potvrzení pro obchod s rohy nosorožců uvnitř EU podle čl. 8 odst. 3 nařízení (ES) č. 338/97. Pokyny na úrovni EU jsou nezbytné, aby se zajistilo, že tyto žádosti jsou vyřizovány v celé EU jednotným způsobem.

1. Nejdříve je nutné zdůraznit obecné pravidlo, že podle čl. 8 odst. 1 nařízení (ES) č. 338/97 je obchod uvnitř EU s exempláři druhů zařazených do přílohy A zakázán. Ustanovení čl. 8 odst. 3 povoluje členským státům udělit výjimku z tohoto zákazu, jsou-li splněny určité podmínky (uvedené v písmenech a) až h))⁽³⁾. Z použití slova „může“ v čl. 8 odst. 3 je však jasné, že členské státy nejsou povinny udělit potvrzení pro obchod uvnitř EU, i když jsou uvedené podmínky splněny (s výjimkou případů, kdy tak vyžaduje právo Unie, jako např. při uplatnění zásady proporcionality). Při rozhodování o udělení nebo neudělení potvrzení musí orgán náležitým způsobem využít své diskrétní pravomoci.

Nelze se proto domnívat, že ustanovení čl. 8 odst. 3 přiznává jakémukoli žadateli nárok na potvrzení pro obchod uvnitř EU, když je splněna jedna z podmínek stanovených v písmenech a) až h). Na čl. 8 odst. 3 se navíc vztahuje zásada předběžné opatrnosti, a jak je uvedeno výše, důkazní břemeno prokazující legitimitu a soulad transakce s cíli nařízení (ES) č. 338/97 proto ponese žadatel.

Při přijetí žádosti o obchodní využití nosorožčích rohů v rámci EU podle čl. 8 odst. 3 může členský stát podle unijního práva odmítnout udělit potvrzení, i když je splněna jedna z podmínek stanovených v písmenech a) až h), za předpokladu, že odmítnutí je v souladu se zásadou proporcionality (tedy že odmítnutí je vhodné za účelem ochrany druhů volně žijících živočichů nebo planě rostoucích rostlin či k zajištění jejich zachování a zároveň nepřekračuje meze toho, co je k dosažení tohoto cíle nezbytné). Útvary Komise a Výbor Unie pro otázky obchodu s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami zastávají názor, že tomu tak bude v případech, kdy žadatel přesvědčivě neprokáže legitimitu a soulad transakce s cíli nařízení (ES) č. 338/97.

Aniž je dotčen předchozí odstavec, a v důsledku okolností popsanych v první části tohoto dokumentu by členské státy jakožto dočasné opatření v zásadě neměly udělovat potvrzení podle čl. 8 odst. 3 pro rohy nosorožců.

2. Pokud i přes výše uvedená doporučení ustanovení vnitrostátního práva členského státu neumožňují jeho orgánům zamítnout žádosti o vydání potvrzení pro obchod s rohy nosorožců uvnitř EU, jak je stanoveno výše, mělo by se postupovat podle níže uvedených doporučení.

⁽¹⁾ Tento zákaz je stanoven v oběžníku Státní Rady č. 39/1993 ze dne 29. května 1993 o zákazu obchodu s rohy nosorožců a tygřími kostmi.

⁽²⁾ Výňatek z varování CITES č. 41 (únor 2012): „Čína zakazuje dovoz rohů, které nejsou připevněny jako součást lovecké trofeje. To znamená, že samotný roh do Číny dovezen být nemůže. Toto opatření zavedly čínské orgány, aby podpořily iniciativy dalších zemí s cílem minimalizovat nezákonný obchod. Zákaz však neplatí pro lovecké trofeje, jejichž část tvoří rohy nosorožců. Preparáty hlavy, hlavy s hruďmi nebo celého těla s rohy jako lovecké trofeje lze do Číny dovážet z jakékoli země původu. Zákaz se samozřejmě nevztahuje ani na rohy živých nosorožců, jejichž dovoz byl povolen“.

⁽³⁾ Viz body 32 až 34 rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci C-510/99 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61999CJ0510:EN:HTML>).

Vzhledem k prudkému nárůstu nelegálních činností souvisejících s rohy nosorožců v EU a zapojení organizovaného zločinu usilujícího o získání takových produktů a jejich uvádění na trh se členským státům doporučuje, aby zaujaly přístup založený na posouzení rizik a žádosti o potvrzení pro obchod uvnitř EU co nejdůkladněji přezkoumávaly. V této souvislosti je zvláště důležité zmínit, že skupiny zapojené do trestné činnosti související s rohy nosorožců podvodně používaly potvrzení Unie pro obchod uvnitř EU vydaná podle čl. 8 odst. 3 jako doklady, které mají potvrdit legalitu odcizených exemplářů. Odcizené exempláře kromě toho byly před nedávnem nabídnuty na prodej, především v aukčních síních v Unii.

Existuje proto riziko, že tyto skupiny používají potvrzení Unie pro obchod uvnitř EU jako součást své celkové strategie k získání nosorožčích rohů a nezákonnému obchodu s nimi. Členské státy nesou odpovědnost za to, aby se vyvarovaly vydávání potvrzení, která by mohla takové činnosti usnadňovat, a měly by proto žádosti pro obchod uvnitř Unie vyřizovat tak, aby výše uvedené riziko co nejvíce minimalizovaly.

3. Podle nařízení (ES) č. 338/97 je vývoz či zpětný vývoz exemplářů druhů zařazených do přílohy A z Unie povolen pouze výjimečně. Proto přestože se orgány členského státu po provedení náležitého výše uvedeného posouzení rizika domnívají, že nehrozí, že by z vydání povolení mohly těžit osoby zapojené do nezákonného získávání nosorožčích rohů či obchodu s nimi, musí být podmínky, které je opravňují k vydání povolení podle čl. 8 odst. 3, předmětem striktního výkladu ⁽¹⁾.

Režim použitelný pro obchod s rohy nosorožců uvnitř Unie se bude lišit v závislosti na podmínkách stanovených v čl. 8 odst. 3 písm. a), b) a c).

V rámci čl. 8 odst. 3 písm. a) (tj. exempláře „získané ve Společenství nebo do něho dovezené dříve, než se ustanovení týkající se druhů zařazených do přílohy I úmluvy nebo do přílohy C1 nařízení Rady (EHS) č. 3626/82 ⁽²⁾ nebo do přílohy A stala pro dané exempláře použitelnými“) spočívá klíčový prvek v tom, že žadatel musí prokázat, že dané exempláře byly získány nebo dovezeny do Unie před 4. únorem 1977. Tento požadavek platí pro všechny druhy nosorožců s výjimkou nosorožce tuponosého (pro kterého platí datum 1. července 1975). Pokud žadatel takový důkaz nemůže předložit, nemělo by být potvrzení vydáno.

Zdá se, že řada předmětů je předkládána jako „zpracované exempláře“, jejichž obchodní využití upravuje čl. 8 odst. 3 písm. b) nařízení (ES) č. 338/97 a čl. 62 odst. 3 nařízení Komise (ES) č. 865/2006 ⁽³⁾. Pokud předmět splňuje podmínky podle čl. 2 písm. w) nařízení Rady nezbytné k tomu, aby mohl být považován za zpracovaný exemplář, pak není pro jeho obchodní využití v rámci Unie potřeba žádné potvrzení. Definici „zpracovaných exemplářů“ je však nutno také vykládat restriktivně:

- Žadatel musí nejdříve prokázat, že exemplář byl získán „50 let před vstupem nařízení (ES) č. 338/97 v platnost“, tedy před 3. březnem 1947.
- Navíc skutečnost, že roh nosorožce je jednoduše připevněn na desce, štítu nebo jiném druhu podkladu bez jakékoli jiné změny jeho přirozeného stavu, by neměla stačit k tomu, aby byl produkt považován za „zpracovaný exemplář“ ve smyslu čl. 2 písm. w) nařízení (ES) č. 338/97. Pokyny, které vypracovala Evropská komise pro zpracované exempláře, by měly být a budou odpovídajícím způsobem změněny. Kromě toho by měl být požadavek podle čl. 2 písm. w), aby exempláře byly změněny „do podoby klenotů, dekorativních, uměleckých či užitných předmětů nebo hudebních nástrojů“, rovněž přísně a důkladně posouzen, protože se zdá, že v několika nedávných případech nebyla umělecká povaha změny (jako je v podstatné míře provedená řezba, rytiny a vložení nebo připojení uměleckých či užitných předmětů atd.) jasná, a proto nebyly podmínky stanovené v čl. 2 písm. w) splněny.

V případě podávání žádostí pro obchod s rohy nosorožců uvnitř Unie podle čl. 8 odst. 3 písm. c) se členským státům připomíná, že jelikož je dovoz nosorožčích rohů (jako osobních věcí, především loveckých trofejí) možný pouze z nekomerčních důvodů, nemůže být jejich majitelům vydáno potvrzení pro obchodní účely v Unii podle čl. 8 odst. 3 písm. c).

4. Je-li potvrzení vydáno, mělo by obsahovat dostatečně podrobný popis dotčeného předmětu, aby bylo zřejmé, že je lze použít pouze pro ten daný exemplář a nemůže být zneužito pro jiné exempláře. Pokud to právní předpisy umožňují, mohou kromě toho členské státy přistoupit ke zjišťování, ověřování a zaznamenávání totožnosti žadatele a kupujícího (například uchováním kopie jejich dokladů totožnosti). Mohla by být stanovena podmínka, která ukládá prodávajícímu povinnost informovat orgány o totožnosti kupujícího.

⁽¹⁾ Podle práva Unie, jak je vykládá Soudní dvůr, musí být výjimky z pravidel unijního práva vždy vykládány restriktivně.

⁽²⁾ Úř. věst. L 384, 31.12.1982, s. 1.

⁽³⁾ Úř. věst. L 166, 19.6.2006, s. 1.

Dále by měla být potvrzení Unie pro obchod uvnitř EU vydávána na základě konkrétní transakce – tak, aby umožnila pouze jednu transakci. Znamená to, že potvrzení bude platné pouze pro držitele uvedeného v kolonce 1 daného potvrzení. Toto opatření vychází z čl. 11 odst. 3 druhého pododstavce nařízení (ES) č. 865/2006, který členským státům umožňuje rozhodnout o „vydání potvrzení specifického pro transakci v případě, kdy se předpokládá existence dalších faktorů souvisejících se zachováním druhu, které mluví proti vydávání potvrzení specifického pro exemplář“.

5. Dovoz nosorožčích „loveckých trofejí“ do EU

Zatímco dovoz nosorožčích rohů a produktů z nich získaných do EU pro komerční účely není povolen, může být za určitých podmínek dovoleno dovážet do EU lovecké trofeje ⁽¹⁾, které jsou podle článku 57 nařízení (ES) č. 865/2006 považovány za exempláře osobního nebo rodinného charakteru.

Podle nařízení Komise (EU) 2015/870 ⁽²⁾, kterým se mění nařízení (ES) č. 865/2006, je první dovoz loveckých trofejí, které jsou exempláře všech druhů nosorožců, do Unie podmíněn předložením dovozního povolení vydaného dovážejícím členským státem EU. Podle právních předpisů EU představují takové lovecké trofeje exempláře osobního nebo rodinného charakteru a měly by po dovozu zůstat ve vlastnictví majitelů. Nemohou být prodány ani jinak využity pro komerční účely.

V posledních letech byla ustanovení týkající se obchodu s loveckými trofejemi z nosorožců úmyslně zneužívána sítěmi, které v dovážejících zemích najímaly osoby, zaplatily jim cestu do Jižní Afriky spolu s loveckou výpravou na nosorožce a poté od nich převzaly rohy a nelegálně je prodaly do asijských zemí. Kromě rozšířeného zneužívání loveckých trofejí z nosorožců pro nezákonné obchodní účely v České republice ukazují šetření provedená na Slovensku, ale i ve třetích státech (USA), že podobný *modus operandi*, kdy se najímají „pseudolovci“, či dokonce skuteční „lovci v dobré víře“, běžně používají zločinecké sítě k vyvádění nosorožčích rohů z Jižní Afriky až do Asie.

Za účelem řešení tohoto problému doporučila pracovní skupina CITES pro prosazování opatření týkajících se nosorožců na svém zasedání (viz poznámka pod čarou 4) „zavést právní předpisy a kontroly jejich dodržování, aby se zabránilo používání rohů, které jsou součástí legálně nabytých trofejí, pro jiné účely než jako lovecké trofeje, a zajistit, aby tyto trofeje zůstávaly ve vlastnictví jejich majitelů za účelem uvedeným ve vývozním povolení CITES“.

V této souvislosti se členským státům doporučuje, aby:

1. při rozhodování o vydání žádosti o povolení dovozu lovecké trofeje z exemplářů nosorožců:
 - věnovaly zvláštní pozornost tomu, zda má žadatel lovecké zkušenosti, a informovaly ho, že dovoz do EU může být povolen pouze za účelem osobního použití,
 - kontaktovaly v případě potřeby zemi vývozu a ujistily se, že výkonné orgány CITES jsou o plánovaném lovu a vývozu informovány a nemají žádné informace, které hovoří proti vydání dovozního povolení žadateli;
2. při vystavování dovozního povolení (poté, co řádně ověří, že byly splněny všechny podmínky podle nařízení (ES) č. 338/97 a souvisejících nařízení Komise) do něj uvedly následující poznámku: „Tato lovecká trofej se dováží pouze pro účely osobního použití. Trofej zůstane majetkem držitele tohoto povolení. Na požádání je třeba ji předložit příslušným orgánům.“;
3. pokud je to podle vnitrostátního práva možné, provedly kontroly na základě rizik mezi osobami, které od roku 2009 ⁽³⁾ dovezly lovecké trofeje z nosorožců, aby ověřily, zda trofeje stále vlastní, a daly výsledky těchto kontrol k dispozici i ostatním členským státům EU, Evropské komisi a sekretariátu CITES.

⁽¹⁾ Lovecká trofej je definována v čl. 1 bodě 4b nařízení (ES) č. 865/2006.

⁽²⁾ Úř. věst. L 142, 6.6.2015, s. 3.

⁽³⁾ V případě loveckých trofejí z nosorožců, které byly dovezeny před vstupem požadavku dovozního povolení v platnost, lze informace o osobách, jež podaly ohledně nosorožčích loveckých trofejí žádost, získat na požádání od vyvážejících zemí.